

QUAN ĐIỂM CỦA CHỦ TỊCH HỒ CHÍ MINH VỀ GIÁO DỤC ĐẠI HỌC - VẬN DỤNG VÀO QUÁ TRÌNH ĐỔI MỚI GIÁO DỤC HIỆN NAY

TS. VÕ THỊ THU NGỌC^(*) - THS. NGUYỄN THẾ THÌN^(**)

TÓM TẮT

Tư tưởng Hồ Chí Minh về giáo dục là một nội dung có giá trị to lớn, phản ánh tư duy, tầm nhìn cũng như sự quan tâm đặc biệt của Người đến sự phát triển của nền giáo dục nước nhà. Trong đó, các quan điểm của Chủ tịch Hồ Chí Minh về giáo dục đại học là một vấn đề có tính hệ thống từ vị trí, vai trò của giáo dục đại học đến phương hướng cơ bản và các nhiệm vụ chủ yếu nhằm phát triển giáo dục đại học. Trước yêu cầu đổi mới căn bản, toàn diện nền giáo dục Việt Nam hiện nay, việc nghiên cứu và vận dụng những quan điểm của Chủ tịch Hồ Chí Minh về giáo dục đại học có một ý nghĩa lý luận và thực tiễn sâu sắc trong việc góp phần xây dựng và phát triển giáo dục hiện nay.

Từ khóa: quan điểm Chủ tịch Hồ Chí Minh về đổi mới giáo dục đại học...

1. Đặt vấn đề

Xây dựng và phát triển giáo dục đại học trong tổng thể nền giáo dục quốc gia là một chủ trương được Đảng và Nhà nước Việt Nam đặc biệt quan tâm từ những ngày đầu sau cách mạng. Trên cương vị là người đứng đầu, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã dành sự quan tâm sâu sắc và có nhiều chỉ đạo cụ thể về vấn đề này. Trong nhiều bài nói, bài viết, Người đã chỉ rõ vị trí, vai trò và tầm quan trọng đặc biệt của giáo dục đại học trong việc đào tạo một đội ngũ những người có đạo đức, lý tưởng đồng thời có trình độ chuyên môn cao nhằm đóng góp trực tiếp cho công cuộc kiến thiết quốc gia. Hơn thế nữa, để xây dựng nền giáo dục đại học theo kịp yêu cầu sự phát triển của đất nước, Người cũng đã chỉ rõ những phương hướng và giải pháp cơ bản, nhất là về nội dung và phương pháp giảng dạy trong môi trường giáo dục đại học.

Đối với hoạt động học tập của sinh viên và giảng dạy của nhà giáo, Người đặt ra những yêu cầu cụ thể về tinh tự giác trong học tập, nâng cao trình độ của cả thầy và trò nhằm đạt được hiệu quả đào tạo cao nhất. Với mục tiêu: *"tập trung đào tạo nhân lực trình độ cao, bồi dưỡng nhân tài, phát triển phẩm chất và năng lực tự học, tự làm giàu tri thức, sáng tạo của người học"*⁽¹⁾; việc vận dụng những quan điểm trên của Hồ Chí Minh sẽ góp phần thúc đẩy việc tìm ra những giải pháp thích hợp cho việc đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục đại học nói chung và ở từng cơ sở đào tạo nói riêng.

2. Nội dung

2.1. Một số quan điểm cơ bản của Chủ tịch Hồ Chí Minh về giáo dục đại học

^(*) Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Việt Nam; Nghị quyết số 29-NQ/TW ngày 4 tháng 11 năm 2013 Hội nghị Trung ương 8 Khóa XI Về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo

Ngay từ khi bắt đầu dạy học tại trường Dục Thanh ở Phan Thiết (năm 1910), thầy giáo trẻ Nguyễn Tất Thành đã lồng ghép vào bài giảng của mình những nội dung giáo dục về lòng yêu nước cho học trò. *"Theo tài liệu của bà Ngô Thị Mùi, các cụ từng là học trò cũ của thầy Nguyễn Tất Thành kể lại rằng, thầy Thành dạy chữ Quốc ngữ, Hán văn và môn Thể dục. Cụ Nguyễn Quý Phẫu và Nguyễn Đăng Lâu kể lại rằng: Thầy Thành giảng bài rất nhiệt tình, dễ hiểu. Những bài khó thầy giảng chậm và kỹ. Khi giảng xong, thầy hay hỏi trò có hiểu không, chúng nào học trò nói hiểu rồi, thầy mới nghỉ. Tất cả các bài giảng mà các học trò cũ trường Dục Thanh còn nhớ và kể lại đều nhằm vào giáo dục lòng yêu quê hương, đất nước."*¹² Điều đó phản ánh cho thấy nhận thức của Nguyễn Tất Thành về vai trò đặc biệt quan trọng của giáo dục không chỉ trong việc nâng cao dân trí mà còn trực tiếp hun đúc và nuôi dưỡng tình thần đấu tranh cách mạng, giải phóng dân tộc cho thế hệ trẻ lúc bấy giờ. Chính vì vậy vào năm 1925, khi thành lập Hội Việt Nam Cách mạng Thanh niên tại Quảng Châu (Trung Quốc), một tổ chức cách mạng làm tiền đề cho việc thành lập Đảng Cộng Sản Việt Nam sau này, Nguyễn Ái Quốc đã thông qua việc tổ chức các lớp huấn luyện để đào tạo nên những người cộng sản trẻ tuổi. Bản thân Người vừa là người lãnh đạo, người tổ chức vừa là người thầy trực tiếp đứng lớp giảng dạy cho các hội viên của Hội Việt Nam Cách mạng Thanh niên. Được sự giúp đỡ bí mật của Đảng Cộng sản Trung Quốc và Chính phủ cách mạng ở Quảng Châu, từ đầu năm 1926 đến tháng 4 năm 1927, Nguyễn Ái Quốc đã trực tiếp mở ba lớp huấn luyện chính trị cách mạng cho các thanh niên ưu tú của Việt Nam, với tổng số

75 người. Sau này, phần lớn trong số họ đều trở thành những cán bộ cách mạng xuất sắc của Đảng Cộng sản Việt Nam như Trần Phú, Phạm Văn Đồng, Nguyễn Lương Bằng... *"Nội dung học tập mới mẻ và phong phú đã lôi cuốn sự say mê của các học viên. Nhưng có lẽ sức hút mạnh mẽ nhất đối với họ lại chính là những bài giảng sinh động, hấp dẫn và thiết thực của Nguyễn Ái Quốc. Kết thúc khóa học, có người được giữ lại ở nước ngoài công tác, có người được cử đi học tiếp ở Trường đại học Cộng sản, hoặc Trường Quân sự Hoàng Phố... còn phần đông thì được cử về nước hoạt động, gây dựng và tổ chức, phát triển các phong trào cách mạng Việt Nam."*¹³ Như vậy, có thể thấy rằng, đối với Nguyễn Ái Quốc, giáo dục và đào tạo được xem là một giải pháp đặc biệt quan trọng nhằm xây dựng lực lượng cho cách mạng Việt Nam trong những ngày đầu dựng Đảng, cứu quốc.

Sau khi Cách mạng Tháng Tám năm 1945 thành công, ngay trong phiên họp đầu tiên của Chính phủ lâm thời nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa (ngày 3/9/1945), một trong sáu nhiệm vụ cấp bách mà Chủ tịch Hồ Chí Minh chỉ đạo Chính phủ cần phải giải quyết ngay là "diệt giặc đói" nhằm khắc phục hậu quả "chính sách ngu dân" của thực dân Pháp khiến hơn 90% dân số Việt Nam mù chữ. Ngày 8 tháng 9 năm 1945, Người đã ký Sắc lệnh số 19 quyết định thành lập Nha Bình dân học vụ. Để khuyến khích tinh thần học tập trong nhân dân, ngày 4 tháng 10 năm 1945, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp tục ra lời kêu gọi "Chống nạn thất học", trong đó nêu rõ:

*"Muốn giữ vững nền độc lập,
Muốn làm cho dân mạnh nước giàu,
Mọi người Việt Nam phải hiểu biết quyền*

¹² Quế Hà (2010): "Thầy Thành ở trường Dục Thanh", từ website: <http://dangcongson.vn/preview/newid/38534.html>, truy cập ngày 21/6/2019.

¹³ Hữu Giới (2010): "Nguyễn Ái Quốc và lớp huấn luyện chính trị ở Quảng Châu": từ website: <https://nhandan.com.vn/chinh-tri/itenu/3197502-.html>, truy cập ngày 22/6/2019

lợi của mình, bốn phận của mình, phải có kiến thức mới để có thể tham gia vào công cuộc xây dựng nước nhà, và trước hết phải biết đọc, biết viết chữ quốc ngữ...⁶⁴⁾ Khẩu hiệu nổi tiếng của Người "Một dân tộc đói là một dân tộc yếu"⁶⁵⁾ đã thật sự trở thành chân lý, thành phương châm chỉ đạo xây dựng nền giáo dục Việt Nam cách mạng. Hưởng ứng lời kêu gọi của Chủ tịch Hồ Chí Minh, chỉ trong vòng một năm đã có 74.957 lớp học dạy xóa mù chữ và có 2.520.678 người thoát nạn mù chữ.⁶⁶⁾ Song song đó, các hủ tục của chế độ cũ cũng dần được xóa bỏ, đời sống văn hóa mới từng bước được xác lập. Đặc biệt đã có một số trí thức người Việt có trình độ từ Pháp trở về nước góp phần quan trọng xây dựng nền móng hệ thống giáo dục phổ thông, chuyên nghiệp, đại học, khoa học kỹ thuật của đất nước. Rõ ràng, với vai trò người đứng đầu nhà nước, Hồ Chí Minh đã sớm xác định vị trí quan trọng hàng đầu của giáo dục trong việc xây dựng và kiến thiết quốc gia. Trong 24 năm làm Chủ tịch nước, một trong những vấn đề Người tâm nguyện là xây dựng và nâng cao chất lượng nền giáo dục nước nhà nhằm phục vụ những nhiệm vụ to lớn và nặng nề trong kháng chiến, kiến quốc, xây dựng chủ nghĩa xã hội. Nghiên cứu tư tưởng của Hồ Chí Minh về giáo dục có thể nhận thấy đó là hệ thống những quan điểm toàn diện và sâu sắc, bao gồm những nội dung cơ bản: vị trí và vai trò của giáo dục; nội dung và nguyên tắc giáo dục; phương pháp và nghệ thuật giáo dục cũng như những giải pháp nâng cao chất lượng giáo dục. Riêng đối với giáo dục đại học, có một ý nghĩa lý luận và thực tiễn sâu

sắc đối với sự phát triển của nền giáo dục nước ta, các quan điểm của Hồ Chí Minh đã tạo nên nền tảng lý luận và thực tiễn sau:

Thứ nhất, phải xác định đúng về vai trò cũng như mục đích của giáo dục đại học trong tổng thể nền giáo dục quốc gia.

Trong bài nói chuyện tại Đại hội Sinh viên lần thứ II (ngày 7 tháng 5 năm 1958), Chủ tịch Hồ Chí Minh đã nêu ra vấn đề: "Học để làm gì? Học để phục vụ ai? Đó là hai câu hỏi cần phải trả lời dứt khoát thì mới có phương hướng để sửa chữa khuyết điểm của mình."⁶⁷⁾ Và chính Người cũng đã trả lời cho câu hỏi ấy: "Học để làm việc, làm người, làm cán bộ, học để phụng sự Đoàn thể, phụng sự giai cấp và nhân dân, phụng sự Tổ quốc và nhân loại."⁶⁸⁾ Đây được xem như là những tiêu chí bao trùm cho việc định hướng xây dựng nền giáo dục đại học vừa mang tính vĩ mô vừa mang tính cụ thể tại từng trường đại học. Giáo dục đại học là bậc học có vai trò đào tạo ra những người có tri thức, hiểu biết, tinh thông nghề nghiệp (làm việc), có đạo đức (làm người), có phẩm chất chính trị (làm cán bộ). Mục đích đào tạo là để nguồn nhân lực ấy phục vụ cho đất nước, cho nhân dân, đóng góp vào sự phát triển chung của Tổ quốc và nhân loại. Nói chuyện với cán bộ sinh viên Trường Đại học Sư phạm Hà Nội (ngày 21 tháng 10 năm 1964), Người chỉ rõ: "Dạy cũng như học phải chú trọng đến cả tài lẫn đức. Đức là đạo đức cách mạng. Đó là cái gốc, rất quan trọng. Nếu không có đạo đức cách mạng thì có tài cũng vô dụng."⁶⁹⁾ Nhận thức được tầm quan trọng của vấn đề này sẽ góp phần khắc phục một thực tế là trong giáo dục đại học hiện nay, việc bồi dưỡng những giá

⁶⁴⁾ Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2000, tập 4, trang 36-37.

⁶⁵⁾ Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2000, tập 4, trang 8.

⁶⁶⁾ Đảng Cộng sản Việt Nam: "65 năm Bình dân học vụ (1945-2010): Kỷ tích xã hội hóa giáo dục", từ website: <http://dangcongsan.vn/preview/newid/38534.html>, truy cập ngày 23/6/2019.

⁶⁷⁾ Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2000, tập 9, trang 180

⁶⁸⁾ Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2000, tập 6, trang 208.

⁶⁹⁾ Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2000, tập 11, trang 331.

trị đạo đức cho sinh viên chưa thật sự được coi trọng so với đào tạo kiến thức. Điều này cần phải được điều chỉnh theo đúng quan điểm khoa học và toàn diện về mục tiêu "trồng người" của Hồ Chí Minh. Đó là một cơ sở quan trọng góp phần vào việc xây dựng triết lý giáo dục Việt Nam cũng như xác định tôn chỉ hoạt động cụ thể cho các trường đại học hiện nay.

Thứ hai, phải xác định cụ thể về nội dung đào tạo và phương hướng xây dựng giáo dục đại học.

Chủ tịch Hồ Chí Minh rất coi trọng việc dạy và học phải xuất phát từ nhu cầu của thực tiễn cuộc sống. Ngày 23 tháng 3 năm 1956, khi nói chuyện tại Đại hội Giáo dục phổ thông toàn quốc, Người động viên các thầy, cô giáo: *"Dạy và học cần phải theo nhu cầu của dân, của Nhà nước. Thầy dạy tốt, trò học tốt, cung cấp đủ cán bộ cho nông nghiệp, công nghiệp, cho các ngành kinh tế và văn hóa. Đó là nhiệm vụ về vanguard của các thầy giáo, cô giáo"*.⁽¹⁰⁾ Như vậy, đối với nội dung giáo dục trong các trường đại học, theo quan điểm của Hồ Chí Minh, tiêu chí hàng đầu là phải theo nhu cầu của xã hội với chất lượng dạy (*thầy dạy tốt*) và học (*trò học tốt*) cao nhất. Đối với phương hướng xây dựng và phát triển giáo dục đại học, Người cũng chỉ rõ: *"Đối với đại học thì cần kết hợp lý luận khoa học với thực hành, ra sức học tập lý luận và khoa học tiên tiến của các nước bạn, kết hợp với thực tiễn của nước ta, để thiết thực giúp ích cho công cuộc xây dựng nước nhà"*.⁽¹¹⁾ Do đó đối với trường đại học, yêu cầu đặt ra là phải kết hợp được giữa lý luận với thực tiễn (học và hành), tiếp cận với trình độ tiên tiến của thế giới để quay trở lại phục vụ quốc gia. Có thể thấy, việc xây dựng nền giáo dục trong đó có giáo dục đại học mà kết hợp

được giữa lý luận với thực tiễn, giữa học và hành là yêu cầu đặc biệt quan trọng mà Hồ Chí Minh đã nhiều lần đề cập. Người từng nói: *"Học phải suy nghĩ, học phải liên hệ với thực tế, phải có thí nghiệm và thực hành. Học với hành phải kết hợp với nhau"*.⁽¹²⁾ Người còn nhấn mạnh: *"Một người học xong đại học, có thể gọi là có tri thức. Song y không biết cấy ruộng, không biết làm công, không biết đánh giặc, không biết làm nhiều việc khác. Nói tóm lại: Công việc thực tế, y không biết gì cả. Thế là y chỉ có tri thức một nửa. Tri thức của y là tri thức học sách, chưa phải là tri thức hoàn toàn. Y muốn thành người tri thức hoàn toàn, thì phải đem cái tri thức đó áp dụng vào thực tế"*.⁽¹³⁾ Nhận thức được tầm quan trọng của "thực hành" sẽ góp phần khắc phục tình trạng hiện nay là một số ngành và trường đào tạo vì lợi nhuận mà không theo yêu cầu của xã hội, của sự phát triển, dẫn đến đào tạo dàn trải, tràn lan vừa kém hiệu quả vừa lãng phí. Trong đào tạo nặng về lý thuyết mà thiếu phương tiện, cơ sở để cho sinh viên thực hành dẫn đến chất lượng đào tạo không cao, chưa đáp ứng được yêu cầu của xã hội.

Thứ ba, trong phương pháp đào tạo ở bậc đại học, Hồ Chí Minh rất chú trọng việc phát huy vai trò tư học của sinh viên.

Bản thân Hồ Chí Minh là một tấm gương vĩ đại về tinh thần tự học mà trở thành nhà lý luận sắc bén, nhà văn hóa kiệt xuất. Năm 1959, khi nói chuyện với sinh viên Đại học Bandung (Indonesia), Chủ tịch Hồ Chí Minh tâm sự: *"Khi còn trẻ tôi không có dịp đến trường học. Tôi đã đi du lịch và để làm việc, đó là trường đại học của tôi. Trường đại học ấy đã dạy cho tôi khoa học xã hội. Nó đã dạy cho tôi cách yêu, cách ghét,*

⁽¹⁰⁾ Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2000, tập 8, trang 138.

⁽¹¹⁾ Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2000, tập 8, trang 81.

⁽¹²⁾ Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2000, tập 11, trang 133.

⁽¹³⁾ Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2000, tập 5, trang 504.

yêu nước, yêu loài người, yêu dân chủ và hòa bình và căm ghét áp bức, ích kỷ... Trường học ấy đã dạy cho tôi khoa học quân sự... Trường học ấy đã dạy cho tôi lịch sử... Trường học ấy đã dạy cho tôi chính trị...⁽¹⁴⁾ Điều này xuất phát từ quan điểm của Hồ Chí Minh về học tập suốt đời. Người quan niệm rằng: "Học hỏi là một việc phải tiếp tục suốt đời. Suốt đời phải gắn lý luận với công tác thực tế. Không ai có thể tự cho mình đã biết đủ rồi, biết hết rồi. Thế giới ngày nay đổi mới, nhân dân ta ngày càng tiến bộ, cho nên chúng ta phải tiếp tục học và hành để tiến bộ kịp nhân dân."⁽¹⁵⁾ Chính vì vậy, ngày 21 tháng 7 năm 1956, khi nói chuyện tại Lớp nghiên cứu chính trị Khóa 1, Trường Đại học Nhân dân Việt Nam, Người chỉ rõ: "Thời gian các bạn đến nghiên cứu ở trường này tương đối ngắn ngủi, cho nên không thể yêu cầu quá cao, quá nhiều. Những điều các bạn nghiên cứu được ở đây có thể ví như một hạt nhân bé nhỏ. Sau này, các bạn sẽ tiếp tục chăm sóc, vun xới, làm cho hạt nhân ấy mọc thành cây và dần dần nở hoa, kết quả."⁽¹⁶⁾ Từ quan điểm chung đó Người xác định phương pháp học tập cụ thể đối với sinh viên đại học là: "phải biết tự động học tập"⁽¹⁷⁾, "phải nêu cao tác phong độc lập suy nghĩ và tự do tư tưởng. Đọc tài liệu phải đào sâu hiểu kỹ, không tin một cách mù quáng từng câu một trong sách, có vấn đề chưa thông suốt thì mạnh dạn đề ra và thảo luận cho vỡ lẽ. Đối với bất cứ vấn đề gì đều phải đặt câu hỏi "vì sao", đều phải suy nghĩ kỹ càng xem có hợp với thực tế không, tuyệt đối không nên nhắm mắt tuân theo sách vở một

cách xuôi chiều. Phải suy nghĩ chín chắn."⁽¹⁸⁾ Người nhấn mạnh tinh thần chủ động học tập đối với sinh viên là "không phải có thầy đến thì học, thầy không đến thì đùa. Phải biết tự động học tập."⁽¹⁹⁾ Việc tự học của sinh viên không thể tách rời quá trình tăng cường trao đổi, thảo luận nhằm giúp đỡ nhau cùng tiến bộ trong lĩnh hội tri thức. Người xác định: "Lấy tự học làm cốt. Do thảo luận và chỉ đạo giúp vào"⁽²⁰⁾, do đó đối với người thầy thì "phải nâng cao và hướng dẫn việc tự học"⁽²¹⁾ cho sinh viên.

Thứ tư, về vai trò của người giảng viên đại học.

Người thầy ở bậc đại học không chỉ là người truyền dạy kiến thức mà còn là người có khả năng hướng dẫn cho sinh viên trong việc tự phát triển khả năng tìm hiểu, nghiên cứu độc lập. Do vậy, Hồ Chí Minh đề ra những yêu cầu rất cao đối với giảng viên đại học. Theo Người thì bản thân người thầy cũng phải tự học, không ngừng nâng cao trình độ mọi mặt. "Thầy giáo, những cán bộ giáo dục đều phải luôn luôn cố gắng học thêm, học chính trị, học chuyên môn. Nếu không tiến bộ mãi, thì sẽ không theo kịp đà tiến chung, sẽ trở thành lạc hậu."⁽²²⁾ "Tất cả giáo viên chờ nên cho học như thế này đã là đủ, mà phải tiếp tục học tập thêm để tiến bộ mãi"; "Cán bộ và giáo viên cũng phải tiến bộ cho kịp thời đại thì mới làm được nhiệm vụ. Chớ tự túc, tự mãn, cho mình là giỏi rồi thì dừng lại. Mà dừng lại là lùi bước, là lạc hậu, tự mình đào thải trước."⁽²³⁾ Trong bối cảnh hiện nay, để tiến kịp với thời đại,

⁽¹⁴⁾ Đặng Quốc Bảo: *Tư tưởng Hồ Chí Minh về giáo dục*. Nxb. Giáo dục, Hà Nội, 2008, trang 60.

⁽¹⁵⁾ Hồ Chí Minh: *Toàn tập*. Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2000, tập 8, trang 215.

⁽¹⁶⁾ *Những lời kêu gọi của Hồ Chí Minh*. Nxb. Sự thật, Hà Nội 1956, trang 301-305.

⁽¹⁷⁾ Hồ Chí Minh: *Toàn tập*. Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2000, tập 6, trang 51.

⁽¹⁸⁾ Hồ Chí Minh: *Toàn tập*. Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2000, tập 8, trang 500.

⁽¹⁹⁾ Hồ Chí Minh: *Toàn tập*. Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2000, tập 6, trang 50.

⁽²⁰⁾ Hồ Chí Minh: *Toàn tập*. Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2000, tập 5, trang 272.

⁽²¹⁾ Hồ Chí Minh: *Toàn tập*. Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2000, tập 6, trang 51.

⁽²²⁾ Hồ Chí Minh: *Toàn tập*. Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2000, tập 9, trang 126-127.

⁽²³⁾ Hồ Chí Minh: *Toàn tập*. Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2000, tập 9, trang 499.

mỗi người giảng viên đại học đều cần phải nỗ lực không ngừng.

2.2. Vận dụng quan điểm của Chủ tịch Hồ Chí Minh về giáo dục đại học vào quá trình đổi mới giáo dục hiện nay

Nghị quyết 29-NQ/TW ngày 4 tháng 11 năm 2013 của Hội nghị lần thứ 9 Ban Chấp hành Trung ương Đảng Khóa XI "về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo, đáp ứng yêu cầu công nghiệp hóa, hiện đại hóa trong điều kiện kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và hội nhập quốc tế" đã xác định mục tiêu tổng quát trong đổi mới giáo dục đại học là "tập trung đào tạo nhân lực trình độ cao, bồi dưỡng nhân tài, phát triển phẩm chất và năng lực tự học, tự làm giàu tri thức, sáng tạo của người học. Hoàn thiện mạng lưới các cơ sở giáo dục đại học, cơ cấu ngành nghề và trình độ đào tạo phù hợp với quy hoạch phát triển nhân lực quốc gia; trong đó, có một số trường và ngành đào tạo ngang tầm khu vực và quốc tế. Đa dạng hóa các cơ sở đào tạo phù hợp với nhu cầu phát triển công nghệ và các lĩnh vực, ngành nghề; yêu cầu xây dựng, bảo vệ Tổ quốc và hội nhập quốc tế."²⁴⁾ Từ mục tiêu này đồng thời trên cơ sở những quan điểm của Hồ Chí Minh, có thể xác định một số giải pháp góp phần vào việc đổi mới giáo dục ở bậc đại học hiện nay như sau:

Một là, đối với phát triển giáo dục đại học nói chung và mỗi trường đại học nói riêng cần xác định rõ mục tiêu đào tạo là hướng đến đáp ứng nhu cầu cụ thể của xã hội, của nền kinh tế. Trên cơ sở nhu cầu đó, căn cứ vào thực tế về nguồn lực mới xây dựng chương trình đào tạo và tuyển sinh. Cần khắc phục ngay hiện tượng nhiều trường đại học vì mục tiêu lợi nhuận mà tuyển

sinh đại học không phù hợp với nhu cầu và năng lực thực tế. Điều này dẫn đến hiện tượng chất lượng đào tạo thấp, không đáp ứng được nhu cầu của xã hội đồng thời gây nên tình trạng lãng phí về nhiều mặt đối với xã hội, trực tiếp nhất là với phụ huynh và sinh viên.

Hai là, trong giáo dục đại học phải luôn đặt lên hàng đầu nội dung đào tạo kết hợp giữa giáo dục tri thức với đạo đức, phương pháp đào tạo kết hợp giữa học và hành. Cần xem đây là tôn chỉ trong hoạt động của các trường đại học để trên cơ sở đó hình thành đội ngũ người lao động có chuyên môn, có nhân cách văn hóa, có tri thức tổng hợp và khả năng thực hành thành thạo. Tiêu chí chung này cần áp dụng rộng rãi cho tất cả các ngành và lĩnh vực đào tạo, bao gồm cả các môn lý luận chính trị.

Ba là, trong giáo dục đại học, phương pháp hàng đầu cần được nhấn mạnh là phát huy khả năng tự học, tự nghiên cứu, tìm tòi của sinh viên. Do đó, môi trường đại học phải là một môi trường khơi nguồn và kích thích được sức sáng tạo của người học. Điều này đòi hỏi một sự đầu tư trên nhiều phương diện của các trường hiện nay kể cả về vật chất và nguồn nhân lực. Có như vậy mới đáp ứng được sự phát triển của giáo dục trong bối cảnh cách mạng công nghiệp 4.0, khi mà khả năng tìm kiếm, tiếp cận thông tin đã trở nên thuận tiện và nhanh chóng hơn rất nhiều so với trước đây.

Bốn là, mặc dù khoa học công nghệ phát triển mạnh mẽ, vai trò của người thầy cũng không thể thay thế. Tiêu chuẩn này đòi hỏi mỗi giảng viên đại học phải không ngừng tự hoàn thiện nhằm đáp ứng yêu cầu đổi mới căn bản, toàn diện nền giáo dục Việt Nam, theo kịp với đòi hỏi phát triển của xã hội và đất nước, hội nhập vào nền giáo dục thế giới.

3. Kết luận

Quan điểm của Chủ tịch Hồ Chí Minh về giáo

²⁴⁾ Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Việt Nam: *Nghị quyết số 29-NQ/TW ngày 4 tháng 11 năm 2013 Hội nghị Trung ương 8 Khóa XI Về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo*

dục đại học cho đến nay vẫn còn nguyên giá trị lý luận và thực tiễn cũng như phương pháp luận sâu sắc. Trải qua 33 năm Đổi mới đất nước, Đảng Cộng sản Việt Nam đã có những sự vận dụng cụ thể quan điểm này vào việc xây dựng nền giáo dục của đất nước và đã đạt được những thành tựu to lớn. Tuy nhiên, đứng trước những yêu cầu mới của sự phát triển đất nước gắn với quá trình hội nhập quốc tế, việc xây dựng một chiến lược toàn diện với những giải pháp đồng bộ trong phát triển giáo dục đại học là một đòi hỏi vừa tất yếu, vừa cấp bách của ngành giáo dục. Do đó, việc vận dụng quan điểm khoa học, đúng đắn và chiến lược của Chủ tịch Hồ Chí Minh vào thực tiễn sẽ góp phần tạo nên những đổi mới căn bản và toàn diện cho sự phát triển của giáo dục nước nhà hiện nay.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Việt Nam: *Nghị quyết số 29 NQ/TW ngày 4 tháng 11 năm 2013 Hội nghị Trung ương 8 Khóa XI Về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo.*

2. Đảng Cộng sản Việt Nam: "65 năm Bình dân học vụ (1945- 2010): Kỳ tích xã hội hóa giáo dục"; từ website: <http://dangcongsan.vn/>

preview/newid/38534.html, truy cập ngày 23/6/2019.

3. Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội. 2000, tập 4.

4. Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội. 2000, tập 5.

5. Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội. 2000, tập 6.

6. Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội. 2000, tập 8.

7. Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội. 2000, tập 9.

8. Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội. 2000, tập 11.

9. Đảng Quốc Báo: *Tư tưởng Hồ Chí Minh về giáo dục*, Nxb. Giáo dục, Hà Nội. 2008, trang 60.

10. *Những lời kêu gọi của Hồ Chủ tịch*, Nxb. Sự thật, Hà Nội. 1956.

11. Quế Hà (2010): "Thầy Thành ở trường Dục Thanh"; từ website: <http://dangcongsan.vn/preview/newid/38534.html>, truy cập ngày 21/6/2019.

12. Hữu Giới (2010): "Nguyễn Ái Quốc và lớp huấn luyện chính trị Ở Quảng Châu"; từ website: <https://nhandan.com.vn/chinhtri/item/3197502.html>, truy cập ngày 22/6/2019.

